

8.3.2019

Valtionavustustoiminnan kehittämis- ja digitalisointihanke

Asettaminen

Valtiovarainministeriö on tänään asettanut koko valtionhallinnon valtionavustustoimintaa koskevan kehittämissankkeen, jossa digitalisoidaan valtionavustusprosessi.

Toimikausi

Hankkeen toimikausi on 11.3.2019 - 31.12.2023.

Tausta

Yhteiskunnallisten ilmiöiden monimutkaisuus ja poikkihallinnollisuus edellyttävät yli sektorirajojen menevää yhä tiiviimpää yhteistoimintaa valtionavustusrahoituksen kohdentamisessa. Valtionavustus on valtion varoista myönnettävää harkinnanvaraista rahoitusta, jolla tuetaan tiettyä yhteiskunnallisesti tarpeelliseksi katsottavaa hanketta tai toimintaa. Valtionavustuksilla on olennainen periaatteellinen ja taloudellinen merkitys osana valtionhallinnon taloudellista ohjausjärjestelmää. Valtionavustuksilla rahoitetaan mm. erilaisia merkittäviä investointeja, julkisten palvelujen sisällön ja laadun kehittämistä sekä yritysten, yhdistysten ja elinkeinoelämän toimintaedellytysten vahvistamista. Valtionavustuksia myönnetään kunnille, kuntayhtymille, yhteisöille ja säätiöille sekä yksityishenkilöille. Avustuksia myönnetään valtion talousarvion ja talousarvion ulkopuolisten rahastojen kautta sekä kansallisista että Euroopan unionin talousarviosta peräisin olevista varoista. Vuosittain kansallisia valtionavustuksia myönnetään arviolta neljä miljardia euroa.

Valtionavustuksista säädetään valtionavustuslaissa (688/2001). Valtionavustuslaki tuli voimaan 1.9.2001. Lakiin on sen voimaantulon jälkeen tehty joitakin muutoksia. Valtiovarainministeriön 19.11.2014 asettama valtionavustustyöryhmä on mietinnössään (Valtionavustustyöryhmän mietintö. Valtiovarainministeriön julkaisu 29/2015) tehnyt joitakin ehdotuksia valtionavustuslain säännösten tarkistamiseksi sekä valtionavustusten hallinnoinnin ja asianhallintajärjestelmän sekä valtionavustusten vaikuttavuusarvioinnin kehittämiseksi. Eräitä valtionavustuslain säännösten muuttamista koskeva laki (1113/2018) tuli voimaan vuoden 2019 alusta.

Osana pääministeri Juha Sipilän julkisten palvelujen digitalisointia koskevaa kärkihanketta opetus- ja kulttuuriministeriö on valmistellut vuoden 2017 aikana valtionavustusten digitalisointia koskevan esiselvityksen (Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017:46). Esiselvityksessä on selostettu valtionavustustoiminnan nykytilan kokonaiskuvaa sekä laadittu valtionavustustoiminnan visio ja ehdotus valtionavustusprosessin menettelytapoja ja digitalisointia koskeviksi toimenpiteiksi.

Valtionavustusten digitalisointiin tähtäväää toimintaa on vuosina 2016-2018 rahoitettu pääministeri Sipilän hallituksen Digitalisoidaan julkiset palvelut -kärkihankkeeseen varatuista määrärahoista yhteensä 2,75 miljoonalla eurolla. Rahoitusta on kohdennettu esiselvityksen toteuttamisen lisäksi hankkeen käynnistämistä valmisteleviin toimenpiteisiin. Vuonna 2018 käynnistetyt valmistelutoimenpiteet tähtäävät tällä asettamiskirjeellä asetettavan hankkeen toteutussuunnitelmaa tukevan yhteisen kokonaisarkkitehtuurin luomiseen, asiakaslähtöisten ja innovatiivisten palvelumallien luomiseen, valtionavustusprosessin menettelytapojen ja käytettävän käsitteistön selkeyttämiseen sekä tarpeen mukaiseen yhdenmukaistamiseen. Valmistelussa on ollut mukana valtionavustustoiminnan asiantuntijoita joiltakin hallinnonaloilta. Asiantuntijatukena on toiminut myös Tieteentietotekniikan keskus CSC Oy.

Hallitus päätti vuosia 2019 – 2022 koskevassa julkisen talouden suunnitelmassa, että valtion toiminnan digitalisaatiolle ja tuottavuuden kehittämiseksi asetetaan vuosille 2020 - 2029 kaikkia hallinnonaloja sitova vuosittainen 0,5 prosentin tuottavuustavoite. Puolustusministeriön, sisäministeriön ja oikeusministeriön hallinnonaloja sekä tullin toimintamenoja koskee 0,3 prosentin vuosittainen tuottavuustavoite. Valtion toiminnan digitalisaation ja aidon tuottavuuden kehittämisen tueksi ja varmistamiseksi päätettiin toteuttaa vuoteen 2021 mennessä kaikki hallinnonalat, niiden tehtävät ja organisaatiot kattavat tuottavuus- ja digitalisaatiopotentialianalyysit. Vuonna 2018 toteutetuista tuottavuus- ja digitalisaatiopotentialianalyyseista yksi käsitteli valtionavustustoimintaa. Työssä laajennettiin aiemmin esiselvitystyössä tarkasteltujen valtionavustusten kokonaisuutta ja analysoitiin erilaisia kehittämissivaihtoehtoja ja niiden tuottavuuspotentiaalia sekä tietojärjestelmien elinkaarisuunnitelmia.

Talouseliittinen ministerivaliokunta otti 8.5.2018 tiedoksi arpajaislain kehittämistä ja rahapelipolitiikkaa koskevan suunnitelman ja puolsi jatkovalmistelua seuraavilla periaatteilla: ”Sosiaali- ja terveysministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö sekä maa- ja metsätalousministeriö vastaavat tuotonjakoministeriönä hakemuskäytännöistä ja -kriteereistä pelituotoista annettaville avustuksille. Tavoite on kansalaisjärjestöjen avustusjärjestelmien yhtenäistäminen soveltuvien osin sekä yhteiset tietojärjestelmät byrokratian vähentämiseksi sekä avoimuuden ja läpinäkyvyyden lisäämiseksi. Tämä lainsäädäntötyö on tarkoituksenmukaista tehdä erillisenä prosessina eikä osana arpajaislain valmistelua. Kansalaisjärjestöjen avustuskäytäntöjen ja kriteerien yhdenmukaistamiseen hallitus pyrkii seuraavan hallituskauden aikana. Selvitystyöstä tämän hankkeen edistämiseksi päätetään oikeusministeriön ja tuotonjakoministeriöiden kesken ja työ aloitetaan nykyisen hallituskauden aikana.”

Talouseliittinen ministerivaliokunta puolsi 20.12.2018 seuraavia hanketta koskevia toimenpiteitä: 1) valtiovarainministeriö perustaa valtionavustusten kehittämis- ja digitalisointihankkeen liitteenä olevan asettamis- ja päätösluonnoksen pohjalta sekä 2) hankkeen tehtäviä täydennetään 28.2.2019 mennessä kansalaisjärjestöjen avustuskäytäntöjen sujuvoittamiseen liittyvällä selvitystyöllä. Hankkeen asettamis- ja päätöksen täydentäminen valmistellaan

OM:n, VM:n ja tuotonjakoministeriöiden kesken ja sopivalla tavalla kansalaisjärjestöjä kuullen. Tässä asettamis päätöksessä on otettu huomioon talouspoliittisen ministerivaliokunnan linjaukset.

Tavoitteet

Hankkeen tavoitteena on lisätä valtionavustustoiminnan vaikuttavuutta, tehokkuutta ja läpinäkyvyyttä kehittämällä koko valtionhallinnon kattava digitalisoitu valtionavustusprosessi, joka sisältää asiakaslähtöisen yhtenäisen toimintamallin ja tietojärjestelmät.

Uudistuksella edistetään hyvää ja avointa hallintoa, valtionavustustoiminnassa syntyvän tiedon saatavuutta ja käyttöä, varmistetaan avustuspäätösten avoimuutta ja oikeudenmukaisuutta, vähennetään avustusten päällekkäisyyttä sekä parannetaan avustusten tarkoituksenmukaista kohdentumista, strategisen ohjauksen edellytysten vahvistamista ja yhteiskunnallista vaikuttavuutta.

Tarkoituksena on myös tukea valtionavustusten aseman selkeyttämistä politiikkaohjauksen välineenä, jonka vuoksi hankkeessa pyritään edistämään valtionhallinnon eri valtionavustusviranomaisten yhteistyötä ja löytämään eri vaihtoehtoja valtionavustusrahoituksen aiempaa selkeämmäksi kuvaamiseksi. Tarkoituksena on, että ministeriöiden nykyinen toimivalta sektorinsa valtionavustusasioissa ei muutu.

Toiminnan vaikuttavuuden lisäämiseksi edistetään tiedon laaja-alaista hyödyntämistä valtionavustustoiminnassa ja sen johtamisessa. Avustusprosessien tehokkuus ja laatu paranevat, kun päätöksenteossa tullaan hyödyntämään nykyaikaisen data-analytiikan keinoja ja tekoälyn mahdollisuuksia.

Kehittämistoimenpiteiden vaikutuksena ovat vaikuttavuuden ja tuottavuuden paranemisesta syntyvät hyödyt. Asiakaslähtöisen yhtenäisen toimintamallin ja tietojärjestelmien avulla avustusprosessiin sitoutuvan hallintotyön määrä ja avustusten hakijoiden hallinnollinen taakka vähenevät.

Tehtävät

Hankkeessa toteutetaan seuraavat tehtävät:

1. Laajennetaan valtionavustusten digitalisointia koskevassa esiselvityksessä tehtyä tarkastelua koskemaan myös muita kuin esiselvityksessä käsiteltyjä valtionavustuksia. Tehtyjen selvitysten pohjalta tehdään hankkeessa käsiteltäviä valtionavustuksia koskevat rajaukset.

2. Tuotetaan ja analysoidaan vaihtoehtoiset ratkaisut esiselvityksessä kuvatulle toteuttamisvaihtoehdolle. Tarkastellaan eri toteuttamisvaihtoehtojen tuottavuuspotentiaalia, elinkaarisuunnitelmia ja rahoitusmalleja. Työssä hyödynnetään palveluiden ja tietojärjestelmien kehittämistä koskevia julkisen hallinnon suosituksia. Laaditaan valtionavustustoiminnan yhteinen kokonaisarkkitehtuuri, jota voidaan tarkentaa viranomaiskohtaisilla erityispiirteillä. Työssä otetaan huomioon mahdollisuudet hyödyntää olemassa olevia palveluja ja niiden kautta käytettävissä olevaa tietoa.

3. Päätetään valtionavustusprosessin digitalisoinnin yhteisten ratkaisujen laajuus, toteutusmalli ja hallintamalli, jossa kuvataan omistajuus sekä ohjaus- ja ylläpitovastuut.

4. Toteutetaan tehtävien 1-3 mukaisesti tarvittavat yhteiset palvelut ja ratkaisut, joita voidaan täydentää viranomaiskohtaisilla erityispiirteillä. Työssä otetaan huomioon mahdollisuudet hyödyntää olemassa olevia tietojärjestelmiä ja palveluja sekä niiden kautta käytettävissä olevaa tietoa.

5. Selkeytetään ja tarpeen mukaan yhdenmukaistetaan valtionavustusprosessin menettelytapoja.

6. Lisätään avustustoiminnan läpinäkyvyyttä, avoimuutta ja vuorovaikutteisuutta läpi koko prosessin avustushjelmien valmistelusta toiminnan arviointiin tavoitteena kansalaisyhteiskunnan elinvoiman ja avustustoiminnan vaikutusten ja vaikuttavuuden lisääminen.

7. Tuetaan viranomaisia ja valtionavustusten hakijoita uusien toimintamallien omaksumisessa ja tarvittavan osaamisen kartuttamisessa.

Organisointi, vastuut ja resursointi

Koko valtionhallintoa koskevan valtionavustustoiminnan kehittämis- ja digitalisointihankkeen omistaa ja sen ohjauksesta vastaa valtiovarainministeriö.

Hankkeelle asetetaan ohjausryhmä, joka koostuu valtionavustuksia jakavien ministeriöiden edustajista. Ohjausryhmä voi asettaa eri asiakokonaisuuksien valmistelua varten jaostoja ja kutsua pysyviä asiantuntijoita.

Hankkeen toteutusta tukee ja sen laatua varmistaa seurantaryhmä, johon kutsutaan muun muassa avustuksia jakavien virastojen, avustusten hakijoiden sekä muiden vastaavien asiantuntijatahojen edustajia.

Hankkeen valmistelu toteutetaan avustuspäätösten valmistelijoita ja avustusten hakijoita kuunnellen ja yhteiskehittämisen periaattein.

Hankkeen työstä vastaa hanketoimisto, jota johtaa valtiovarainministeriön nimeämä hankejohtaja. Hanketoimiston muu kokoonpano muodostuu hankkeen kulloistenkin tarpeiden mukaan.

Ohjausryhmän kokoonpano

Puheenjohtaja:

Merja Leinonen, budjettineuvos, valtiovarainministeriö

Varapuheenjohtaja:

Jouko Narikka, budjettineuvos, valtiovarainministeriö

Jäsenet:

Katariina Rantanen, erityisasiantuntija, valtioneuvoston kanslia

Tomi Särkioja, yksikön neuvonantaja, ulkoministeriö

Juha Saunamäki, erityisasiantuntija, oikeusministeriö

Elina Sillanpää, erityisasiantuntija, sisäministeriö

Jorma Kiviniemi, erityisasiantuntija, puolustusministeriö

Suvi Savolainen, erityisasiantuntija, valtiovarainministeriö

Outi Luoma-aho, budjettineuvos, valtiovarainministeriö

Esko Mustonen, valtioneuvoston apulaiscontroller, valtiovarainministeriö

Olli-Pekka Rissanen, johtava asiantuntija, valtiovarainministeriö

Jorma Walldén, johtaja, opetus- ja kulttuuriministeriö

Jukka Nummikoski, talousjohtaja, maa- ja metsätalousministeriö

Tatu Gjordan, erityisasiantuntija, liikenne- ja viestintäministeriö

Dea Crichon-Turley, neuvotteleva virkamies, työ- ja elinkeinoministeriö

Lassi Kauttonen, neuvotteleva virkamies, sosiaali- ja terveysministeriö

Tiina Ketonen-Pekkanen, erityisasiantuntija, ympäristöministeriö (sijaisena 20.8.2019 saakka erityisasiantuntija Raili Venäläinen)

Ohjausryhmän sihteerinä toimii hankejohtaja Tuula Lybeck valtiovarainministeriöstä.

Seurantaryhmän kokoonpano

Puheenjohtaja:

Niko Ijäs, budjettineuvos, valtiovarainministeriö

Varapuheenjohtaja:

Merja Leinonen, budjettineuvos, valtiovarainministeriö

Jäsenet:

Heli Huuhka, apulaisjohtaja, Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARA

Marita Virtanen, johtava asiantuntija, Innovaatorahoituskeskus Business Finland

Antti Seppänen, ylitarkastaja, Etelä-Suomen Aluehallintovirasto

Matti Ranta, erityisasiantuntija, Opetushallitus

Heikki Mannila, pääjohtaja, Suomen Akatemia

Esa Rantanen, taiteen tukemisen päällikkö, Taiteen edistämiskeskus

Juha Kekkonen, talouspäällikkö, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos

Jenni Eskola, päällikkö Traficom

Ella Bingham, TkT, Aalto-yliopisto

Niina Tenhio, Fingo ry

Sari Elomaa-Siren, konsernin lakimies, Helsingin Diakonissalaitoksen säätiö sr

Kristiina Kumpula, puheenjohtaja Kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunta

Sanna Sunikka, toimitusjohtaja, Kriminaalihuollon tukisäätiö

Rosa Meriläinen, pääsihteeri, KULTA ry

Vilho Kolehmainen, kokonaisarkkitehti, Metropolia Ammattikorkeakoulu

Bernt Nordman, verksamhetsledare, Natur och Miljö rf

Anna Munsterhjelm, toiminnanjohtaja, Nuorisotalon kattojärjestö Allianssi ry

Jarmo Laitinen, suunnittelupäällikkö, Oulun kaupunki

Vertti Kiukas, pääsihteeri, SOSTE – Suomen sosiaali ja terveys ry

Arto Kuusisto, johtaja, Suomen Olympiakomitea

Tuija Brax, pääsihteeri, Suomen Sydänliitto ry

Lea Ryytänen-Karjalainen, toiminnanjohtaja, Tieteellisten seurain valtuuskunta

Seurantaryhmän sihteerinä toimii hankejohtaja Tuula Lybeck valtiovarainministeriöstä.

Hankkeen etenemisestä raportoidaan säännöllisesti valtiovarainministeriön johdolle ja kansliapäällikkökokoukselle.

Valtiovarainministeri

Petteri Orpo

Valtiosihteeri kansliapäällikkönä

Martti Hetemäki

Jakelu

Ministeriöt
Business Finland
Etelä-Suomen aluehallintovirasto
Opetushallitus
Suomen Akatemia
Taiteen edistämiskeskus
Maaseutuvirasto
Kainuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus
Liikenne- ja viestintävirasto
Terveystieteiden tutkimuskeskus
Oulun kaupunki
Lempäälän kunta
Aalto-yliopisto
Metropolia Ammattikorkeakoulu
Helsingin Diakonissalaitos Pelastusopisto
Kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunta KANE
Kehitysyhteistyön palvelukeskus Kepa ry
GreenEnergy Finland Oy
Suomen luonnonsuojeluliitto
Natur och Miljö.
Kriminaalihuollon tukisäätiö
Soste ry
Suomen sydänliitto ry
ProAgria Keskusten Liitto
Suomen Olympiakomitea ry
Allianssi ry
Kulta ry
Tieteellisten seurain valtuuskunta